

DE BELGISCHE NEDERLANDSTALIGE SPORTJOURNALIST (1)

Het is een feit dat de sport en de sportjournalistiek erg stiefmoederlijk behandeld worden door de wetenschap. Wel gaan hier en daar stemmen op om de sport in het onderzoeksobject van de wetenschappelijke centra te betrekken. De publikaties over sport en sportjournalistiek zijn evenwel schaars. Het is nodig dat hierin verandering komt. De sport neemt immers een steeds belangrijker wordende plaats in in de maatschappij. Vandaar dat ook de sportjournalistiek, als een essentiële factor in het geheel van de massacommunicatie, niet langer mag worden over het hoofd gezien. Deze bedenking en onze persoonlijke interesse voor de sportjournalistiek hebben aanleiding gegeven tot het maken van deze eindverhandeling over de Belgische nederlandstalige sportjournalist. Onze bedoeling hierbij is geweest een zo ruim mogelijk beeld op te hangen van drie Vlaamse sportcommunicators. Ziehier een greep uit de verschillende vragen, die aangaande dit onderwerp, zijn gezeten, en die een beter inzicht geven in het voorwerp en in de probleemstelling van deze studie. Wanneer men over deze sportjournalisten nadenkt, dan valt reeds meteen op dat vooral mannen over sport schrijven en commentaar geven. Men kan zich afvragen wat voor mannen eigenlijk sportjournalistiek bedrijven, welke hun gemiddelde leeftijd is, welke opleiding ze hebben genoten, waar ze vandaan komen - sociaal en geografisch-, hoevelen van hen welke sporten beoefend hebben, welke hun sociale status is. Als men daar allemaal achter is gekomen, rijzen nog ingewikkelder vragen zoals :

Waarom hebben deze mensen het beroep van sportjournalist gekozen ? Welke wegen hebben ze bewandeld om dit doel te bereiken ? Hoe stellen ze zich hun taak als sportvoorlichter eigenlijk voor ? En nog : zijn ze gespecialiseerd en in welke sporttakken ? Is dat dan de sporttak waarover ze schrijven of commentaar geven ? Welke boeken lezen ze ? Van welke groepen zijn ze lid, met welke sportbeoefenaars zijn ze bevriend en ten opzichte van welke atleten koesteren ze sympathie, bewondering, antipathie ?

Welke is hun beroepsvoldoening ?

---

(1) VANDEN POEL Theo, De Belgische Nederlandstalige sportjournalist, Leuven, februari 1971, 148 blz. gestencild.
Promotor : Dr. L. Boone, Rapporteur : Dr. L. Meerts.

Hoe zien ze hun situatie in het geheel van de redactie en hoe ziet deze situatie er in de realiteit uit? Hoe stellen ze zich hun publiek voor en de wensen van dit publiek? Het is duidelijk dat de antwoorden op al deze en nog andere vragen in beslissende mate medebepalend zijn voor datgene wat de sportjournalisten schrijven, omroepen en vertonen, m.a.w. voor de sportjournalistiek zelf, die in Vlaanderen tegenwoordig zo gecontesteerd wordt en allerlei kritieken moet inkasseren. Wellicht een impliciete nevenbedoeling van dit onderzoek is dan ook geweest trachten uit te wijzen of en in hoeverre de sportjournalisten zelf voor sommige minder rooskleurige toestanden kunnen verantwoordelijk gesteld worden. Of zijn er andere personen en factoren die schuld hebben?

Om ons opzet te verwezenlijken, hebben we een vragenlijst verzonden naar alle bij de "BBBSJ" als beroepssportjournalist aangesloten nederlandstalige leden (116). Hiervoor werd eerst een proefenquête gedaan bij een aantal sportjournalisten om de vragenlijst te testen. 41,4 % van de Belgische nederlandstalige beroepssportjournalisten werden onderzocht. Daar er evenwel nog verscheidene leden van de "BBBSJ" niet of niet meer als beroepssportjournalist werkzaam zijn, menen we dat we dit percentage mogen verhogen tot om en bij de 50 %.

De vragenlijst werd samengesteld op basis van volgende hulpbronnen:

- Psychologie der Massenkommunikation van Maletzke
- Grootboek van de Sport van Piet Theys
- Methoden en Technieken van Sociaal Onderzoek van Prof. Van Mechelen
- Inleiding tot de Communicatiewetenschappen van Prof. De Volder
- Aspects sociaux de la radio et de la télévision van Sternberg en Sullerot
- artikels van de heren Boone en Van Pelt in "Sporta" en in "Bijdragen tot de Communicatiewetenschap"
- en tenslotte op basis van suggesties, verstrekt door beroepssportjournalisten.

Het werk bevat 20 artikels, die elk één bepaald probleem of een reeks verwante problemen behandelen. Voor de duidelijkheid kunnen we misschien best de voornaamste conclusies weergeven per artikel.

1. Bij de Belgische Beroepsbond van Sportjournalisten zijn 116 nederlandstalige beroepsleden aangesloten. De grote bladen "Het Laatste Nieuws" (zeven en twintig), de "Standaard groep" (één en twintig), "Gazet van Antwerpen (tweintig) hebben het grootste aantal sportreporters. Frappant is dat de BRT-radio (vijf) en de BRT-televisie (zes) veel minder sportjournalisten hebben. Qua aantal sportredac-

teurs staan zij op hetzelfde niveau van het regionale "Belang van Limburg" (zeven) en de socialistische "Vooruit" (vijf) en "Volksgazet" (vijf).

2. Opvallend is dat het beroep van sportjournalist een typisch mannenzaak is. Alle beroepssportjournalisten in Vlaanderen zijn mannen. Hun gemiddelde leeftijd schommelt rond de 42,5 jaar. "Gazet van Antwerpen" en de "Standaardgroep" bezitten de oudste sportredacties. De BRT en "Vooruit" zijn toe aan verjonging.
3. De meeste sportverslaggevers zijn afkomstig uit de provincies Oost-Vlaanderen (32,6 %) en Antwerpen (26,1 %). De meerderheid van hen woont in Brabant (30,2 %) en in Antwerpen (31 %).
4. De meerderheid van de onderzochte Belgische nederlandsstalige beroepssportjournalisten heeft, vooreerst tot de sportjournalistiek te komen, een ander beroep gehad. De meest genoemde beroepsactiviteiten waren : bediende, onderwijzer, leraar. Maar ook propagandist der Christelijke Mutualiteiten, expediteur, scheikundige, letterzetter etc. Zij en hun collega's kwamen in hoofdzaak via een van de volgende drie (om-)wegen tot de sportjournalistiek : na eerst losse medewerker te zijn geweest of een ander beroep op de krant of bij de radio te hebben uitgeoefend; via relaties met de sport- en de perswereld; na een kandidatuurstelling. Interesse en belangstelling voor de sport speelden bij de uiteindelijke beroepskeuze een primerende rol. De meesten van hen startten met hun sportjournalistieke beroepsactiviteiten op 26,5 jarige leeftijd.
5. De sportjournalisten erkennen ronduit de kwaliteit van de radiosportberichtgeving op het geschreven en geteleviseerde sportnieuws. De personele en professionele verhoudingen tussen de sportjournalisten van de verschillende media hebben vele scheve kanten. Het voortrekken van de geteleviseerde en sprekende sportpers bij menige manifestatie is een moeilijk te tolereren gebruik.
6. De meerderheid van de sportjournalisten bezit een humanioradiploma. Zij hebben geen vakjournalistieke opleiding gehad wat zij trouwens niet als een tekort beoordelen. Algemene ontwikkeling, talent en ambitie zijn volgens de Vlaamse beroepssportjournalisten de grondvoorwaarden om te slagen in hun beroep. De rest leert men wel al doende. De enkelen, die wel een vakopleiding hebben genoten, noemen deze te theoretisch en van weinig praktisch nut.

7. De meest voorkomende specialisaties bij de vlaamse beroeps-sportjournalisten zijn voetbal en wielrennen.
8. De sportjournalisten noemen het ten overvloede ter beschikking stellen van sportinformatie hun voornaamste opdracht. Duiding, opiniering, analyse en prognose komen slechts op de tweede plaats. De vertegenwoordigers van de schrijvende sportpers geven daarbij toe in hun werk vaak dwingend beïnvloed te worden door de promotiediensten van hun blad (het verplicht oppeppen van de eigen organisaties of inrichtingen van bevriende firma's) voor wie de commerciële belangen primeren.
9. De sportjournalisten ontvangen regelmatig emotionele, zelden geargumenteerde, reacties van het publiek, inzonderheid vanwege de zgn. lagere en middengroepen (arbeiders, lagere bedienden, etc.). Zij hebben geen duidelijk beeld van de samenstelling noch van de wensen van hun publiek maar veronderstellen dat de sportgeïnteresseerden andere mensen zijn dan de lezers van de hoofdartikelen en redactionele commentaren.
10. Slechts enkelen van de vlaamse sportjournalisten zijn actief bij het redigeren en uitgeven van sportboeken.
11. De wederzijdse relaties tussen de sportjournalisten en de andere journalisten variëren duidelijk van redactie tot redactie. Bij "Het Belang van Limburg", "Het Volk", de Standaardgroep en "Vooruit" noemt men deze verhoudingen goed. Er is meestal een gelijkwaardige waardering. Sportjournalisten bij "Gazet van Antwerpen", "Het Laatste Nieuws" en de BRT noemen deze verhoudingen niet schitterend. Er bestaat niet zelden een grote onderwaardering van het werk van de sportjournalist.
12. De meerderheid van de vlaamse sportjournalisten is tevreden in zijn beroep (boeiend, interessant, vol afwisseling, de vervulling van een jeugdroom, etc.) maar is zich ook bewust van de nadelen ervan (uithuizigheid, onregelmatige werkuren, weinig promotiemogelijkheden, onderwaardering, etc.).
13. De sportjournalisten zijn niet mals in de beoordeling van de Vlaamse geschreven sportpers. Zij vinden de taal bedroevend, de stijl onbeheerst en vol clichés, de omvang te overdreven, de verbeeldingskracht slecht en de objectiviteit onbestaande. De verhouding tot de vedetten noemen zij ergerlijk en overdreven. De geschreven sportjournalistiek is slaafs en weinig kritisch. De volledigheid, de sfeerscheping, de vormgeving en de illustraties worden gunstiger beoordeeld. Als voornaamste oorzaken van het bedroevend lage peil worden genoemd de commercialisering en de concurrentiegeest tussen de bladen.

14. De meerderheid van de vlaamse sportjournalisten heeft een gunstig en positief oordeel over de sportberichtgeving via de radio. De beoordeling van de televisiesportberichtgeving valt negatief uit : slecht van stijl en taal, onvolledig, clichématig, steeds weer dezelfde sporten in beeld, etc. De televisiediensten zijn volgens hen dringend toe aan de aanwerving van nieuw vakbekwaam talent.
15. De vlaamse sportjournalisten hebben de hoogste waardering voor de sportbladzijden in de Nederlandse en Engelse kranten. De taal, de stijl en de verzorgde vormgeving van de Nederlandse sportpers krijgen alle lof. De Franse radiosportberichtgeving wordt gewaardeerd om de snelheid van informatie, het sport-technisch peil, de volledigheid, de soepele en dynamische stijl. Hoge waarderingcijfers haalt ook de sportberichtgeving via de Nederlandse televisie.
16. De sportjournalisten geven ruiterlijk toe zowel sympathie als antipathie te koesteren t.o.v. bepaalde sporters, clubs en federaties.
17. Buiten de sport hebben de vlaamse sportjournalisten vooral interesse voor de literatuur. Politiek komt op de tweede plaats. Dan volgen toneel, film, cultuur en sociaal leven. Veel tijd voor een hobby hebben de Vlaamse sportjournalisten blijkbaar niet. Ook hier staat lectuur bovenaan.
18. De meerderheid van de Vlaamse sportjournalisten heeft vroeger zelf aan sportbeoefening gedaan. 84,7 % voetbalden, 36,9 % deden aan atletiek, 30,4 % zwommen. Op dit ogenblik boeften de helft van de sportjournalisten geen enkele sport meer. De "trimmers" houden het bij zwemmen en wandelen.
19. De meerderheid van de sportjournalisten van "Het Volk", "de Standaardgroep" en de B.R.T. is van oordeel dat een aanwervingsexamen voor sportredacteurs noodzakelijk is. Dit examen zou moeten bestaan uit : algemene ontwikkelingstesten, taal- en vertaalproeven, psycho-technische proeven, stage. De meerderheid van de sportjournalisten van "Gazet van Antwerpen", "Het Belang van Limburg", "Het Laatste Nieuws" en "Vooruit" vindt dat sportjournalisten niet moeten aangeworven worden via een examen.
20. Wat betreft de honorering van de sportjournalist lopen de meningen uiteen. De meesten van hen vinden evenwel een herwaardering van het beroep noodzakelijk.

Als besluit van deze samenvatting kunnen we het volgende zeggen : door dit onderzoek hebben we getracht een beeld op te hangen van de nederlandstalige sportcommunicator in België. We zijn er ons van bewust dat alle elementen en problemen niet even duidelijk uit de verf zijn gekomen. Een bewuste onverschilligheid van sommige sportjournalisten ten opzichte van deze studie is hieraan niet vreemd. Wel konden wij enkele interessante algemene tendenzen uit de enquête halen, waardoor bepaalde gegevens en toestanden inzichtelijker werden.

Het is evenwel duidelijk dat de sportjournalistiek in Vlaanderen nog open staat voor vele andere onderzoeken. In deze studie zitten talrijke uitnodigingen voor verdere uitdiepingen van het vraagstuk. Er is een wisselwerking theorie-praktijk.

Waarom zou de sportjournalist, wanneer bepaalde mensen uit het milieu het probleem ter harte nemen, niet kunnen profiteren van deze enquêtes ? Het tegenovergestelde zou ons sterk verbazen.
